

TÜRKİYE'DE YAŞAYAN SURIYELİLERİN TÜRKÇE KULLANIMLARINA YÖNELİK GÖRÜŞLERİ: ADANA ÖRNEĞİ¹

OPINIONS OF SYRIAN REFUGEES LIVING IN TURKEY ON THEIR USE OF TURKISH: ADANA CASE

Serhat KOÇAK
Çukurova Üniversitesi
TÖMER
skocak@cu.edu.tr
ORCID: 0000-0001-6313-2826

Özlem BAŞ
Hacettepe Üniversitesi
Eğitim Fakültesi
Temel Eğitim Bölümü
ozlembas@hacettepe.edu.tr
ORCID: 0000-0002-0716-103X

ÖZ

Geliş Tarihi:
17 Temmuz 2024

Kabul Tarihi:
17 Eylül 2024

Yayın Tarihi:
29.12.2024

Anahtar Kelimeler:
Yabancılar Türkçe
Öğretimi
Dil Sorunları
Adana

Keywords:
Teaching Turkish to
Foreigners
Language Problems
Adana

Bu araştırmanın amacı geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi nasıl kullandıklarına ilişkin mevcut durumu ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki yetişkin Suriyeli iki grup (Türkçe kursuna giden ve gitmeyen) oluşturmuştur. Araştırma nitel araştırma deseninde durum çalışmasıyla modellenmiştir. Katılımcılar ölçüt örnekleme yoluyla gönüllü olarak çalışmaya dâhil edilmiştir. Görüşmeler yoluyla toplanan veriler içerik analizi tekniği ile analiz edilmiştir. Araştırmanın sonuçları; kursa devam eden katılımcıların okuma ve yazma beceri düzeyleri kursa gitmeyenlere göre daha yüksek olmasına rağmen dinleme ve konuşma beceri düzeyleri daha düşük olduğunu ortaya koymuştur. Kursa gitmeyen katılımcıların sahip oldukları dil düzeyini kazanmalarına etki eden en büyük unsur iş yerlerinde Türk müşteri, işveren ve iş arkadaşlarıyla pratik yapmalarıdır. Her iki grupta da konuşma becerisinin günlük yaşam deneyimleri açısından temel oluşturduğu tespit edilmiştir. Her iki grupta yer alan katılımcıların görüşlerine göre dille ilgili sorunu en çok hastanelerde ve resmi işlerinde yaşamaktadırlar. Katılımcıların Türkçeyi daha iyi öğrenme konusunda Türkçe kursuna gitmek istediği fakat yaş sınırından dolayı kursa kaydolmadığı dikkat çeken bir sonuçtur. Türkçe kursuna devam eden katılımcılar dil gelişimleri için en faydalı buldukları çalışmaların okuma-yazma eğitimi olduğunu belirtmiştir.

ABSTRACT

The aim of this study is to reveal the current situation regarding how adult Syrians under temporary protection use Turkish. The study group of the research consisted of two groups of adult Syrian under temporary protection living in Turkey (those who attend Turkish courses and those who do not). The research was modeled as a case study in qualitative research design. Participants were included in the study voluntarily through criterion sampling. The data collected through interviews were analyzed using content analysis technique. The results of the study revealed that although the reading and writing skill levels of the participants who attended the course were higher than those who did not attend the course, their listening and speaking skill levels were lower. The most important factor affecting the acquisition of the language level of the participants who did not attend the course was practicing with Turkish customers, employers and coworkers in their workplaces. In both groups, speaking skills were found to be the basis for daily life experiences. According to the opinions of the participants in both groups, they experience language problems mostly in hospitals and official affairs. It is noteworthy that the participants wanted to attend a Turkish course to learn Turkish better, but could not enroll in the course due to the age limit. Participants who attended the Turkish course stated that the most beneficial activities for their language development were reading and writing training.

DOI: <https://doi.org/10.30783/nevsosbilen.1517677>

Atf/Cite as: Koçak, S., & Baş, Ö. (2024). Türkiye'de yaşayan Suriyelilerin Türkçe kullanımına yönelik görüşleri: Adana örneği. *Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 14(4), 2456-2477.

¹ Bu makale Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Anabilim Dalı Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Dalında Prof. Dr. Özlem Baş danışmanlığında hazırlanan "Türkiye'de Yaşayan Suriyelilerin Türkçe Kullanımına Yönelik Görüşleri: Adana Örneği" (Ağustos-2022) adlı doktora tezinden türetilmiştir.

Giriş

Dünya coğrafyası üzerinde insan hareketliliğinin çeşitli sebeplerle gerçekleştiği bölgelerden bir tanesi Ortadoğu coğrafyasıdır. 2010 yılının Aralık ayında Tunus'ta başlayan ve daha sonra tüm bölge ülkelerine yayılan özellikle Mısır, Libya, Yemen, Irak, Suriye ve Lübnan gibi birçok ülkede halk ayaklanmaları ve iç çatışmalar olarak cereyan eden dünya gündeminde Arap Baharı olarak adlandırılan kaos ortamı çeşitli ülkeleri direkt ya da dolaylı olarak etkilemiştir. Arap halklarının özellikle demokrasi, eşitlik gibi bazı taleplerinin yönetimlere iletilmesi ve yönetimlerin halk ile iletişimsizliği ya da dış güçlerin kışkırtmaları sonucu büyük boyutlarda karışıklıkların meydana gelmesini ve aynı zamanda halk ayaklanmalarının ortaya çıkmasını doğurmuştur.

Şiddeti artarak devam eden kanlı çatışmalar, yüzbinlerce insanın hayatını kaybetmesine neden olurken milyonlarca insanı da yurtlarını terk ederek komşu ülkelere sığınmak zorunda bırakmıştır. Suriye ile en uzun kara sınırına sahip olan Türkiye de süreçten etkilenmiş ve milyonlarca Suriyeliyi misafir etmek durumunda kalmıştır (Duruel, 2016). Türkiye, bugün 3,5 milyondan fazla Suriyeli mülteciye ev sahipliği yaparak, dünyanın en fazla sayıda mülteci barındıran ülkesidir (Kızık, 2023).

Şekil 1. Türkiye'deki Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Sayısal Verileri URL -1

Geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilere Türkçe öğreten farklı kurum ve kuruluşlar vardır. Üniversitelerin Türkçe Öğretim Merkezlerinin (TÖMER, DİLMER vb.), belediyelerin, STK'ların, MEB'in, YTB'nin (Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı) ve özel eğitim kurumlarının düzenlediği Türkçe kurslarında Suriyelilere Türkçe öğretilmiştir. Bu kurslarda Suriyelilerin dil ihtiyaçlarına göre kurs içerikleri değişiklik gösterebilmektedir.

Suriyeli yetişkinler konusunda yapılan araştırmalarda mesleki eğitim, eğitim mekânları olan kurslar ve kurlarda yaşanan sorunlar, geçici koruma altındaki Suriyeli kadınların durumları ve kadınların değişen toplumsal cinsiyet rolleri, Suriyeli yetişkinlerin kurumlarla olan ilişkileri, dil ve alfabe farklılıklarından kaynaklanan sorunlar, yetişkinlere yönelik okuma yazma kursları ve genel entegrasyon süreci ele alınmıştır (Arslan, 2016; Beytekin ve Bulut, 2023; Bulut, 2022; Bulut, Özbek, 2021; Duman, 2019; Duruel, 2016; Kaya, 2022; Kızık, 2023; Özüdoğru, 2018; Taş, 2019).

İş hayatı ya da sosyal hayatın içinde yer alan geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin dil ihtiyaçlarının belirlenmesi, belirlenen ihtiyaçların onlar için düzenlenen kursların içerikleri ile karşılaştırılarak kursların Suriyelilere Türkçe öğretimi noktasında ne kadar yararlı olduğu bu araştırmada saptanmaya çalışılmıştır. Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin sosyal hayatta, resmi işlerinde, toplumsal uyumlarında ve iş gücüne katılmalarında karşılaştıkları sorunların temeli olan "dil engeli" sorununun en doğru

ve en hızlı şekilde çözümü; Suriyelilerin dil ihtiyaçlarını belirleyip buna uygun bir dil öğretim programı geliştirmektir. Geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilere Türkçe öğretimiyle ilgili mevcut alan çalışmalar (Büyükkiz ve Çangal, 2016; Dursun, 2017; Eyüp vd. , 2017; Günsel, 2017 Nimer, 2019;) kurslarda Türkçe öğrenen Suriyelilerle yapılmıştır. Bu araştırmayı önemli kılan husus ise kursta Türkçe öğrenen Suriyeliler hariç Türkçe kursuna gitmeyen, günlük hayatına devam Suriyelilerle yüz yüze görüşülerek sahadan veriler elde edilmesidir.

Türkiye’de geçici koruma altında bulunan, şehir merkezinde yaşayan, herhangi bir eğitim kurumunda öğrenci olmayan yetişkin Suriyelilerin Türkçe kullanımlarını inceleyip dil ihtiyaçlarını belirlemek, hâlihazırda devam eden geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilere Türkçe öğreten kursların içeriğiyle geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin dil ihtiyaçlarını karşılaştırarak kurs içeriklerinin Suriyelilerin dil ihtiyaçlarını karşılayıp karşılamadığını belirlemek, eğer dil ihtiyaçları karşılanmıyorsa kurs içeriğinin nasıl olması gerektiğine yönelik öneriler sunmak hedeflenmiş olup araştırmanın amacı geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi nasıl kullandıklarına ilişkin mevcut durumu ortaya koymaktır. Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

Alt Problem 1: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin Türkçe düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?

Alt Problem 2: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin günlük yaşamda Türkçe kullanımına ilişkin deneyimleri nelerdir?

Alt Problem 3: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin yaşadıkları dil sorunları nelerdir?

Alt Problem 4: Türkiye’de, örgün eğitim almamış yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?

Alt Problem 5: Türkiye’de, örgün eğitim almış yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Bu araştırma nitel araştırma modelinde durum çalışması olarak desenlenmiştir. Durum çalışması şu şekilde tanımlanabilir: Durum çalışması; (1) güncel bir olguyu kendi gerçek yaşam çerçevesi (içeriği) içinde çalışan, (2) olgu ve içinde bulunduğu içerik arasındaki sınırların kesin hatlarıyla belirgin olmadığı ve (3) birden fazla kanıt veya veri kaynağının mevcut olduğu durumlarda kullanılan, görgün bir araştırma yöntemidir (Akt. Yıldırım ve Şimşek, 2021; Yin, 1984).Bu araştırmada betimlenmesi amaçlanan durum, Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi kullanımınıdır.

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubunu, 15 Türkçe kursuna gitmeyen yetişkin Suriyeli ve 15 Türkçe kursuna giden yetişkin Suriyeli olmak üzere 30 katılımcı oluşturmuştur. Katılımcılar amaçlı örnekleme yöntemlerinden ölçüt örnekleme kriterine göre Suriyeli olma ve örgün eğitim almış/ almamış olma durumuna göre gönüllü olarak araştırmaya katılmışlardır. Katılımcılar K1, K2,K30 şeklinde kodlanmış ve örgün eğitim almış ve almamış olma durumlarına göre iki ayrı tabloda betimlenmişlerdir. Kodlamalar görüşme yapılış sırasına göre farklılaşmaktadır.

Tablo 1. Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcıların Özellikleri

No	Katılımcı Kodu	Yaşı	Cinsiyeti	Eğitim düzeyi	Medeni Hali	Türkiye’de bulunduğu yıl	Bildiği diller
1	K1	30	Erkek	Lise	Evli	8	Arapça
2	K2	41	Erkek	Üniversite	Evli	7	Arapça, Türkçe, İngilizce
3	K3	63	Erkek	Ortaokul	Evli	8	Arapça
4	K4	37	Erkek	İlkokul	Evli	11	Arapça, Türkçe

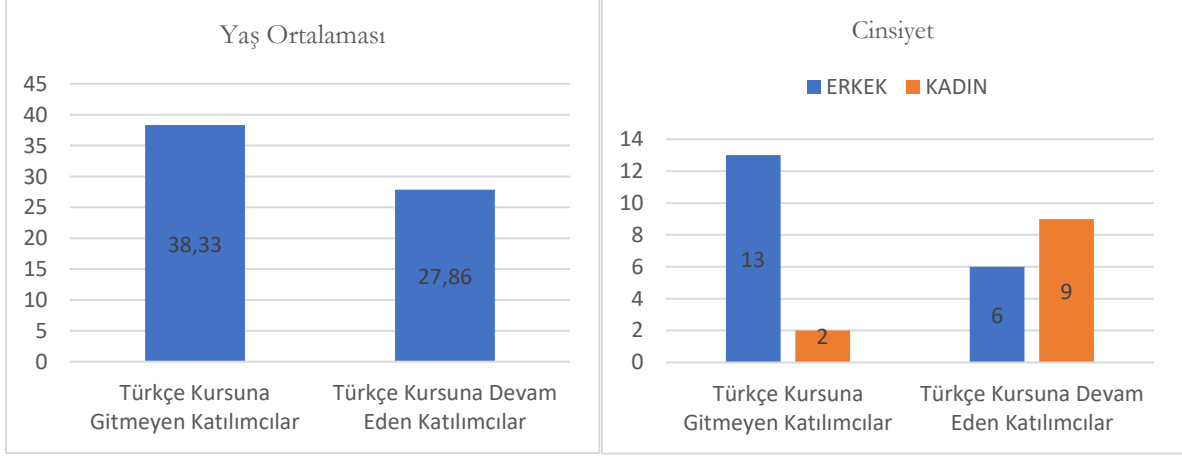
5	K5	67	Erkek	Lise	Evli	11	Arapça
6	K6	57	Erkek	Üniversite	Evli	8	Arapça, Türkçe, İngilizce
7	K19	23	Erkek	Ortaokul	Bekâr	9	Arapça, Türkçe
8	K20	26	Erkek	Ortaokul	Bekâr	4	Arapça, Türkçe
9	K24	23	Erkek	Lise	Bekâr	9	Arapça, Türkçe, İngilizce
10	K25	34	Kadın	Üniversite	Evli	6	Arapça, Türkçe, İngilizce
11	K26	38	Kadın	Lise	Evli	3	Arapça, Türkçe, İngilizce
12	K27	45	Erkek	Ön lisans	Evli	6	Arapça, Türkçe, İngilizce
13	K28	33	Erkek	Üniversite	Evli	9	Arapça, Türkçe, İngilizce
14	K29	39	Erkek	Lise	Evli	6	Arapça, Türkçe, İngilizce
15	K30	19	Erkek	İlkokul 3 terk	Bekâr	5	Arapça

Araştırmaya katılan 15 eğitim almamış Suriyeli'den 2'si kadın 13'ü erkektir. Bu kategorideki katılımcıların en küçüğü 19 yaşında en büyüğü 67 yaşındadır. Katılımcılardan 8 kişinin üç dil bilmesi eğitim düzeyleri ile ilişki olduğunu düşündürmektedir.

Tablo 2. Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcıların Özellikleri

No	Katılımcı Kodu	Yaşı	Cinsiyeti	Eğitim düzeyi	Medeni Hali	Türkiye'de bulunduğu yıl	Bildiği diller
1	K7	19	Kadın	Ortaokul	Bekâr	3	Arapça, Türkçe
2	K8	28	Kadın	Ortaokul	Evli	1	Arapça
3	K9	52	Kadın	Lise	Evli	4 ay	Arapça, Türkçe
4	K10	19	Kadın	Ortaokul	Evli	3	Arapça, Türkçe
5	K11	58	Kadın	Lise	Evli	9	Arapça
6	K12	40	Kadın	Lise	Evli	1	Arapça, Türkçe, İngilizce
7	K13	19	Kadın	Ortaokul	Bekâr	8	Arapça, Türkçe
8	K14	25	Kadın	Üniversite	Bekâr	3 ay	Arapça, Türkçe, İngilizce, Almanca
9	K15	35	Kadın	Ortaokul	Evli	8	Arapça, Türkçe
10	K16	21	Erkek	Ortaokul	Bekâr	9	Arapça, Türkçe
11	K17	21	Erkek	Ortaokul	Bekâr	9	Arapça, Türkçe
12	K18	20	Erkek	İlkokul	Bekâr	9	Arapça, Türkçe
13	K21	20	Erkek	Ortaokul	Evli	6	Arapça, Türkçe
14	K22	19	Erkek	Ortaokul	Bekâr	8	Arapça, Türkçe
15	K23	22	Erkek	Ortaokul	Evli	8	Arapça, Türkçe

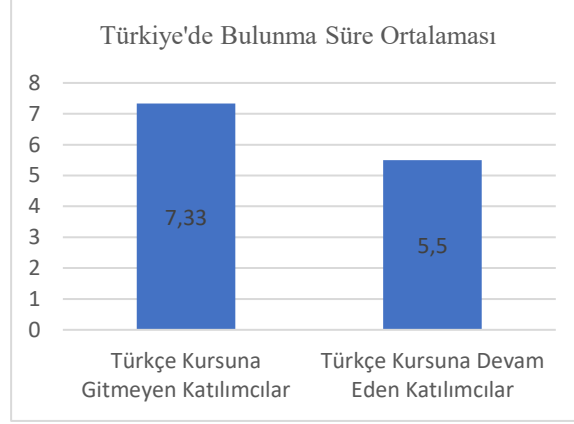
Araştırmaya katılan 15 eğitim almış Suriyeli'den 9'u kadın 6'sı erkektir. Katılımcı grubundaki toplumsal dinamikler göz önüne alındığında kültürlerarası farkların kadın katılımcılarla yapılacak görüşmeleri etkilememesi için araştırmacı katılımcılara güven vermeye gayret etmiştir. Bu kategorideki katılımcıların en küçüğü 19 yaşında en büyüğü 58 yaşındadır. K 11 nolu katılımcının dokuz yıldır Türkiye'de yaşıyor olması ve örgün eğitim almış olmasına rağmen sadece Arapça biliyor olması dikkat çekicidir.

Grafik 1. Katılımcıların Yaş Ortalamaları

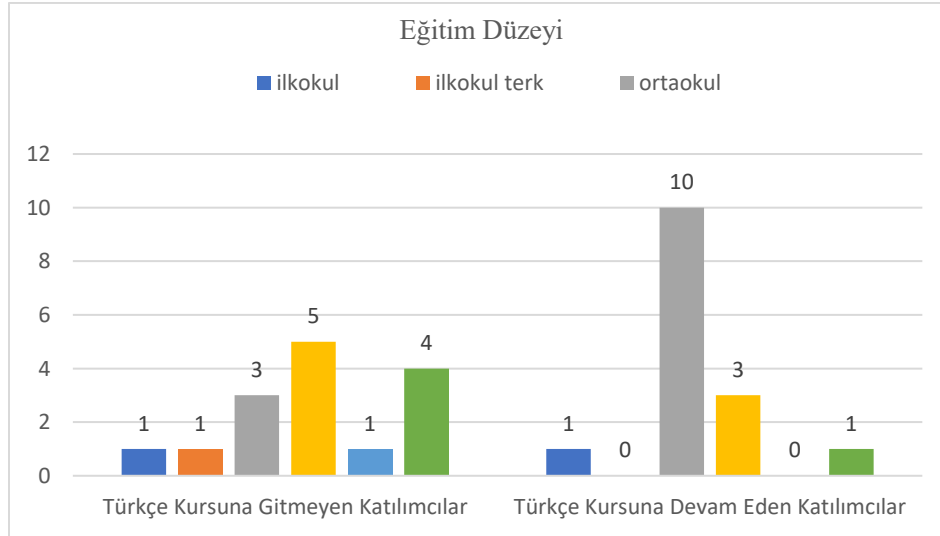
Grafik 2. Katılımcıların Cinsiyetleri

Araştırmaya katılan Türkçe kursuna giden katılımcıların yaş ortalaması 38,33'tür. Türkçe kursuna devam eden katılımcıların yaş ortalaması ise 27,86'dır. Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 13'ü erkek, 2'si kadındır. Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 6'sı erkek, 9'u kadındır.

Grafik 3. Katılımcıların Türkiye'de Buldukları Süre Ortalaması

Katılımcıların ne zamandır Türkiye'de yaşadıkları; kursa gitmeyen katılımcılar ortalama 7 yıldır Türkiye'de yaşamaktadırlar. Türkçe kursuna devam eden katılımcılar ise 5 yıldır Türkiye'de yaşamaktadır.

Grafik 4. Katılımcıların Eğitim Düzeyleri

Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 1'i ilkokul mezunu, 3'ü ortaokul mezunu, 5'i lise mezunu, 1'i önlisans mezunu, 4'ü üniversite mezunudur. Kursa gitmeyen katılımcılardan 1'i ise ilkokul 3.sınıfta eğitimi terk ettiğini belirtmiştir. Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 1'i ilkokul mezunu, 10'u ortaokul mezunu, 3'ü lise mezunu, 1'i ise üniversite mezunudur.

Veri Toplama Süreci

Bu araştırmada gerek savaş ortamından gelmiş ve çekingen davranışlar sergileyen katılımcı grubuna ulaşılması söz konusu olması gerek de katılımcıların toplumsal kültürel özellikleri nedeniyle veri toplama sürecinde titizlikle davranılması gerekmiştir. Hacettepe Üniversitesi Etik Komisyonu 31.08.2021 tarihli ve E-26674787-300-00001732414 sayılı etik komisyon izni alındıktan sonra veri toplama süreci başlamıştır. Görüşmelerden önce Arapça ve Türkçe yazılmış olan gönüllü katılım formu katılımcılar tarafından doldurulmuştur. Katılımcıların hiçbirine adları soyadları sorulmamıştır. Bunun yerine isimlere kodlar verilmiştir. Çalışma grubunun görüşme soruları Arapçaya çevrilmiş, basılı olarak kendilerine verilmiştir. Katılımcıların yeterli düzeyde Türkçe bilmeme olasılıklarından dolayı tercüman aracılığıyla yüz yüze görüşmeler yapılmıştır. Görüşmeler ses kaydına alınmıştır. Yaklaşık iki ay süren görüşmelerde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılarla görüşme yapmak için Adana'da Suriyelilerin yoğunlukta yaşadığı mahalleler ziyaret edilmiş, Suriyelilerle görüşmeler yapılmaya çalışılmıştır. Erkek Suriyelilerin birçoğuyla çalıştıkları dış polikliniği, lokanta, telefoncu, züccaciye dükkânı gibi iş yeri ortamlarında ve bu iş yerlerine gelen Suriyeli müşterilerle görüşme yapılmıştır. Araştırmacının öğrencilerinin tanıdıkları olan Suriyeli katılımcılar çekingen tavır sergilememiş aksine görüşme sorularına samimiyetle yanıtlar vermişlerdir. Bazen katılımcıların görüşme sorularının dışına çıkıp farklı konularla ilgili sorun ve düşüncelerini anlatmaya başlaması üzerine araştırmacı tarafından katılımcıya müdahale edilmek zorunda kalınmıştır. Sokakta, iş yerlerinde yapılan görüşmelerin tamamı erkek Suriyeli katılımcılarla gerçekleşmiştir. Türkçe kursuna gitmeyen kadın katılımcılarla görüşme yapmak, araştırmacıyı en çok zorlayan süreç olmuştur. Araştırmacı Suriyeli öğrenciler ve arkadaşları aracılığıyla kadın katılımcılara ulaşmaya çalışsa da ilk gruptan sadece iki kadın katılımcıyla görüşme yapabilmıştır. Bu görüşmeler de katılımcıların evlerinde aile fertleri aracılığıyla gerçekleşmiştir. İkinci grupta yer alan Türkçe kursuna devam eden katılımcılarla görüşmeler ise İMEP [İşletmede Mesleki Eğitim Programı] kapsamında Çukurova'da bir mesleki eğitim merkezinde Türkçe öğrenen katılımcılarla yapılmıştır. İMEP kapsamında hem meslek öğrenen hem de Türkçe öğrenen katılımcıların tamamı erkektir. Katılımcılara haftada bir gün Türkçe dersi verilmektedir. Türkçe kursuna devam eden diğer katılımcılar ise bir halk eğitim merkezi bünyesinde Türkçe öğrenmektedirler. Seyhan Halk Eğitim Merkezinde Türkçe öğrenen katılımcıların tamamı ise kadındır. Katılımcıların kadın olması ikinci grup için yapılan görüşmeleri ilk önce biraz zorlaştırırsa da daha sonra kursun Türkçe öğretmenin aracı olması görüşmelerin gerçekleştirilmesini kolaylaştırmıştır. Halk eğitim merkezinde Türkçe öğrenen kadın Suriyelilerle görüşmeler resmî olmayan, rahat bir ortamda geçmesi için kurum dışında bir kafede gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin birçoğu Arapça-Türkçe çeviri üzerinden gerçekleştiği için kayıtlar uzun sürmüştür.

Araştırmacın Rolü

Geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin 10 farklı kampını ziyaret eden araştırmacı, şehir merkezlerinde Suriyeliler için yapılan Türkçe kurslarında denetleme ve gözlem yapma şansı bulmuştur. Geçici barınma merkezlerinde ve şehir merkezlerinde verilen Türkçe kurslarının denetimleri sırasında çok sayıda Suriyeliyle tanışma fırsatı olmuştur. Çalışma kapsamında Suriyelilerle yapılacak olan görüşmeler için bu yakın ilişkilerini kullanmıştır.

Veri Toplama Aracı

Veri toplama aracı araştırmanın alt problemleri esas alınarak hazırlanmıştır. Bu bağlamda soruların alt problemlere cevap arama hususunda amaca hizmet edebilmesi için yabancılara Türkçe öğretimi alanında iki akademisyenden uzman görüşü alınmıştır. Soruların daha anlaşılabilir olması hususunda düzeltme yapılmıştır. Akademisyenlerden gelen düzeltmeler ve pilot uygulama sonucunda görüşme formu son şeklini almıştır. Görüşme soruları ve alt problemlerle ilişkisi Tablo 3'te sunulmuştur.

Tablo 3. Görüşme Formu ve Alt Problemlerle İlişkisi

Görüşme Soruları	Araştırma Soruları
1.Okuma, yazma, dinleme ve konuşma dil becerilerine göre Türkçe düzeyinizi nasıl değerlendiriyorsunuz?	Alt Problem 1: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin Türkçe düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?
2.Türkçeyi kullanma düzeyinizi kazanmanızda etkili olan unsurlar nelerdir?	
3.Günlük hayatta Türkçe okuma, yazma, dinleme ve konuşma dil becerilerini ne sıklıkla kullanıyorsunuz?	Alt Problem 2: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin günlük yaşamda Türkçe kullanımına ilişkin deneyimleri nelerdir?
4.Günlük hayatta en çok kimlerle, nerede Türkçe iletişime geçiyorsunuz?	
5.Yeterli düzeyde Türkçe bilmemenizden kaynaklı yaşadığınız sorunlar nelerdir? Bu sorunları ne sıklıkla yaşıyorsunuz?	Alt Problem 3: Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin yaşadıkları dil sorunları nelerdir?
6.Türkçe düzeyinizin yeterli olmadığı durumlarda dil sorununuzu nasıl çözüyorsunuz?	
7.Türkçe kursuna gitmeme/gidememe nedenleriniz nedir?	Alt Problem 4: Türkiye’de, örgün eğitim almamış yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?
8.Türkçeyi daha iyi bir düzeyde öğrenmeyi ister misiniz? Niçin?	
9. Türkçe kursuna giderseniz kurs içeriğinin nasıl olmasını istersiniz?	
10.Türkçe kursundan nasıl haberiniz oldu?	Alt Problem 5: Türkiye’de, örgün eğitim almış yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?
11.Türkçe kursundaki olumsuz ve olumlu deneyimleriniz nelerdir?	
12.Kurs içeriği dil ihtiyacınızı karşılıyor mu?	
13.Kursta en çok hangi becerisinde zorlanıyorsunuz?	
14. En fazla hangi dil becerisine ihtiyacınız var?	
15.Kursta en fazla yarar gördüğünüz öğretim teknikleri nelerdir?	
16.Türkçeyi hangi seviyede nerede kullanmak için öğrenmek istiyorsunuz?	

Suriyelilerin toplumsal çekincelerinden dolayı kadın katılımcılarla görüşme sağlanması çok zor olmasına rağmen, araştırmacının Suriyeli öğrencileri aracılığıyla görüşmeler yapılmıştır. Veriler görüşme (mülakat) yoluyla elde edilmiştir. Patton (2014) insanlarda doğrudan gözlemleyemediğimiz şeyleri bulmak için mülakat yapıldığını ve mülakatın amacının diğer insanların bakış açılarına ulaşmak olduğunu ifade etmiştir. Bu çalışmada standartlaştırılmış açık uçlu mülakat yöntemi kullanılmıştır. Katılımcıların durumunu derinlemesine betimlemek amacıyla sonda sorularla daha fazla veri alınmaya çalışılmıştır. Her soru aynı sırada sorulmuş ve katılımcıların soruyu anlamadığı durumlarda tercüman kullanılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde içerik analizi kullanılmıştır. Ancak Türkiye’de temel bir kaynak olan Yıldırım ve Şimşek 2021 baskısında içerik analizi tümevarımcı analiz olarak güncellenmiştir. Bu nedenle araştırma da her iki kavram da geçmektedir. Bu çerçevede tümevarımcı analiz yoluyla verileri tanımlamaya, verilerin içinde saklı olabilecek gerçekleri ortaya çıkarmaya çalışılır. Yani kodlama yoluyla verilerin altında yatan kavramlar ve kavramlar arası ilişkiler ortaya çıkarılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Bu yöntemle herhangi bir konu üzerine farklı

kaynaklardaki mesajları analiz edebilmek için materyallerin düzenlenerek uygun kategoriler, işaretler ya da sınıflamalarla araştırmacıların inceledikleri konuyla ilgili karşılaştırmalar yapılabilir (Büyüköztürk vd. , 2016, s.166). İçerik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular tematik yaklaşımla bütüncül olarak araştırma problemlerinin cevaplarını ortaya koyacak bir biçimde sunulmuştur. Analizler iki araştırmacı tarafından ses kayıtlarının dinlenmesi, yazıya geçirilmesi ve kodlanarak kod, kategori ve temaları ulaşılması usulü ile yapılmıştır.

Geçerlik ve Güvenirlik

Bu araştırmada verilerin toplanması ve analizi sürecinde Tablo 4’te belirtildiği gibi dört temel geçerlilik ve güvenilirliğe yönelik kavramı gerçekleştirmek üzere işlem yapılmıştır. Bu doğrultuda inandırıcılık sağlamak amacıyla derinlik odaklı veri toplanmıştır. Araştırmacı bizzat katılımcıların iş yerlerine giderek onların çekingen tavırlarına rağmen konuşmasını sağlamıştır. Verilerin analizinden sonra uzman incelemesi yapılmıştır. Yabancılar Türkçe öğretimi duayenlerinden Dr. Erol Barın tarafından inceleme yapılmıştır. Aktarılabirlik sağlamak amacıyla amaçlı örnekleme yapılmış, verilerin tutarlılığı açısından yine Suriyelilerle çalışma konusunda tecrübeli bir öğretmen tarafından inceleme yapılmıştır. Verilerin teyit edilebilirliğini sağlamak için ses kayıtları kodlanarak dijital ortamda saklanmaktadır.

Tablo 4. Geçerliliği ve Güvenirliği Sağlamak Amacıyla Kullanılan Stratejiler (Yıldırım ve Şimşek, 2021)

Nitel araştırmada geçerlilik ve güvenilirlik kavramlarının eş değerleri	Araştırmada Kullanılan Stratejiler
İnandırıcılık	Derinlik odaklı veri toplama Uzman incelemesi
Aktarılabirlik	Amaçlı örnekleme
Tutarlılık	Tutarlılık incelemesi
Teyit edilebilirlik	Teyit incelemesi

Bulgular ve Yorum

Bu bölümde araştırma sürecinde görüşmeler yoluyla toplanan verilerin içerik analizi neticesinde elde edilen bulgularına ve bulgulara dayalı yorumlara yer verilmiştir. Görüşmelerin büyük bir kısmı Arapça çeviriler yoluyla yapıldığından dolayı kısa cevaplı Türkçe yorum elde edilmiş olup bu yorumlardan ham verilerle örnekler sunulmuştur.

Araştırmanın Birinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin Türkçe düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?” alt problemine cevap aramak için iki gruptaki katılımcılara yöneltilen görüşme sorularına yanıtlar aranmıştır. Araştırmanın 1. alt problemini tespit etmek için katılımcıların dört temel dil becerilerinin hangi düzeyde olduğuna yönelik sorular sorulmuş ve sahip oldukları dil düzeylerini kazanmalarında etkili olan unsurlar belirlenmeye çalışılmıştır.

Tablo 5. Katılımcıların Dil Düzeylerine İlişkin Görüşleri

Tema 1: Katılımcıların Dil Düzeyi				
Kategori	Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar		Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar	
	Kodlar	n	Kodlar	n
Okuma Becerisi Düzeyi	İleri Düzey	2	İleri Düzey	0
	Orta Düzey	5	Orta Düzey	5
	Temel Düzey	3	Temel Düzey	10
Yazma Becerisi Düzeyi	Bilmiyor	5	Bilmiyor	0
	İleri Düzey	2	İleri Düzey	0
	Orta Düzey	4	Orta Düzey	4
Temel Düzey	Temel Düzey	4	Temel Düzey	11
	Bilmiyor	5	Bilmiyor	0
	İleri Düzey	5	İleri Düzey	6
Orta Düzey	7	Orta Düzey	2	

Dinleme	Temel Düzey	1	Temel Düzey	7
Becerisi	Bilmiyor	2	Bilmiyor	0
Düzeyi				
Konuşma	İleri Düzey	4	İleri Düzey	4
Becerisi	Orta Düzey	7	Orta Düzey	3
Düzeyi	Temel Düzey	2	Temel Düzey	8
	Bilmiyor	2	Bilmiyor	0

Tablo 5 incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 2'si okuma becerilerini ileri düzeyde, 5'i orta düzeyde, 3'ü temel düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Kursa gitmeyen katılımcılardan 5'i ise Türkçe okuma becerilerinin olmadığını belirtmiştir. Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 5'i okuma beceri düzeylerinin orta düzeyde, 10'u temel düzeyde olduğunu düşünmektedir. Kursa devam eden katılımcılardan okuma becerisinin ileri düzeyde olduğunu belirten katılımcı olmamıştır.

Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 2'si yazma becerilerini ileri düzeyde, 4'ü orta düzeyde, 4'ü temel düzeyde olduğunu ifade etmişlerdir. Kursa gitmeyen katılımcılardan 5'i ise Türkçe yazma becerilerinin olmadığını belirtmiştir. Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 4'ü okuma beceri düzeylerinin orta düzeyde, 11'i temel düzeyde olduğunu belirtmiştir. Kursa devam eden katılımcılardan yazma becerisinin ileri düzeyde olduğunu belirten katılımcı olmamıştır. Tablo 3 incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 5'i dinleme becerilerinin ileri düzeyde, 7'si orta düzeyde, 1'i temel düzeyde olduğunu düşünmektedir. Kursa gitmeyen katılımcıların 2'si dinleme becerilerinin olmadığını belirtmiştir. Türkçe kursa devam eden katılımcıların ise 6'sı dinleme beceri düzeylerinin ileri düzeyde, 7'si orta düzeyde, 1'i temel düzeyde olduğunu düşünmektedir.

Türkçe kursuna gitmeyen katılımcıların 4'ü konuşma beceri düzeylerinin ileri düzeyde, 7'si orta düzeyde, 2'si temel düzeyde olduğunu düşünmektedirler. Kursa gitmeyen katılımcıların 2'si konuşma becerilerinin olmadığını belirtmiştir. Türkçe kursuna devam eden katılımcıların 4'ü konuşma beceri düzeylerinin ileri düzeyde, 3'ü orta düzeyde, 2'si temel düzeyde olduğunu düşünmektedir.

Tablo 6. Katılımcıların Sahip Oldukları Türkçe Düzeylerini Kazanmada Etkili Olan Unsurlar

Tema 2. Katılımcıların Sahip Oldukları Türkçe Düzeylerini Kazanmada Etkili Olan Unsurlar

Kategori	<i>Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar</i>	n
	Kodlar	
	Türk komşularla iletişim kurma	1
	Türkçe bilen aile üyelerinden öğrenme	1
	Türk TV kanalları, dizi/fimleri izleme	3
Dil öğrenme ve edinme süreçleri	İşyerinde Türk müşterilerle konuşma	3
	İş ortamında Türk çalışma arkadaşlarıyla konuşma	5
	Sadece Suriyelilerle Arapça iletişimde olduğu için Türkçe öğrenememe	2
	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n
	Türk komşularla iletişim kurma	1
	Türkçe kursu	7
	İşyerinde Türklerle iletişim kurma	5
	Sosyal ortamda Türklerle konuşma	1
	İnternette üzerinden Türkçe öğrenme	1

Tablo 6 incelendiğinde kursa devam eden katılımcıların sahip oldukları dil düzeylerini kazanmada Türkçe kursunun doğrudan etkisi görülmektedir. **Kursa devam eden katılımcıların okuma ve yazma beceri düzeyleri kursa gitmeyen katılımcılara göre daha yüksek olmasına rağmen dinleme ve konuşma beceri düzeyleri daha düşüktür.** Kurs içeriğinde okuma-yazma eğitiminin olması, kursa devam eden katılımcıların okuma ve yazma dil becerilerini geliştirmiştir. Sınıf ortamının homojen olması ve Türklerle çok fazla pratik yapma şanslarının olmaması ise konuşma ve dinleme beceri düzeylerinin gelişmesini olumsuz etkilemiştir. Konuşma dil düzeyi seviyesini tespit etmek için sorulan soruya tercüman aracılığıyla şu yanıtı vermiştir:

“Komşu yok. Komşu olmadığı için biraz zor geçiyor. Mesela okuyabiliyorum, yazabiliyorum, dinliyorum ama konuşmıyorum.” [K11]

Kursa gitmeyen katılımcıların sahip oldukları dil düzeyini kazanmalarına etki eden en büyük unsur iş yerlerinde Türk müşteri, işveren ve iş arkadaşlarıyla pratik yapmalarıdır.

Kursa gitmeyen katılımcıların görüşlerinden ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Eskiden benim dükkânım vardı, çarşıda. Benim müşterilerim Türk, hepsi Türk’tü. Arap orada hiç yok. Hep Türklerle konuşuyordum.” [K2]

Kursa devam eden katılımcıların tamamı, dört dil becerisinden belirli düzeyde Türkçe bilmesine rağmen Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılar arasında - Türkiye’de uzun süre yaşamalarına rağmen- Türkçe bilmeyenler vardır. Kursa gitmeyen katılımcı [K1] yaklaşık sekiz yıldır Türkiye’de yaşamasına rağmen, birkaç sözcük dışında Türkçe dil becerilerine sahip değildir. Tercüman aracılığıyla yapılan görüşmenin ham verilerine şu örneği verebiliriz.

“Hep Suriyelilerle, Araplarla iletişime geçiyoruz. Türkçe öğrenemedim.” [K1]

Türkçe kursuna gitmeyen bazı katılımcılar ise kendi geliştirdikleri bazı tekniklerle Türkçe öğrendiklerini ifade etmişlerdir. Kursa gitmeyen katılımcı [K21] Türkçe öğrenmek için geliştirdiği tekniği şöyle ifade etmiştir:

“Mesela sen benle konuşurken bir kelime kullandın, o kelimeyi kayıt alıyorum kafamda. Türkçe bilenlere soruyorum bu kelime ne diye. Mesela merhaba... Sonra sürekli yazıyorum. Öyle Türkçe öğrendim doğrusu.” [K21]

Araştırmanın İkinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin günlük yaşamda Türkçe kullanımına ilişkin deneyimleri nelerdir?” alt problemine cevap aramak için iki gruptaki katılımcılara yöneltilen görüşme sorularından alınan yanıtlar doğrultusunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir. Araştırmanın 2. alt problemini tespit etmek için katılımcılara günlük hayatta Türkçe okuma, yazma, konuşma ve dinleme becerilerini ne sıklıkla kullandıkları sorulmuş; en fazla kimlerle, nerede Türkçe iletişime geçtikleri belirlenmiştir.

Tablo 7. Suriyelilerin Günlük Yaşamda Türkçe Kullanımlarına İlişkin Görüşleri
Tema 3. Günlük Yaşam ve Dil Kullanımı

Kategori	Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar	Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar
	Kodlar	Kodlar
	n	n
En Sık Kullanılan Dil Becerileri	Okuma	Okuma
	1	1
	Yazma	Yazma
	1	2
	Dinleme	Dinleme
11	8	
Konusma	Konusma	Konusma
	10	7
	Türkçe Bilmiyor	
2		
Türklerle İletişimin En Sık Kullanıldığı Ortamlar	Kodlar	Kodlar
	n	n
	Çocuklarının öğretmenleriyle	Alışveriş, kuaför
	1	4
	Alışveriş	İş yeri
	2	5
İş yeri	Türk komşularla	
8	2	
Hastane	Kurs dışında iletişimleri yok	
2	2	
Türk komşularla	Hastane	
1	1	
	Devlet kurumları	
	1	

Tablo 7’deki bulgular incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden katılımcıların günlük hayatta en fazla kullandıkları dil becerileri dinleme ve konuşma olurken en az kullandıkları dil becerileri ise okuma ve yazmadır. Her iki grupta da konuşma becerisinin günlük yaşam deneyimleri açısından temel oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin toplumsal uyum sağlayabilmeleri için ilk olarak konuşma becerisi önem taşımaktadır. Her iki grup için konuşma becerisinin gelişiminde Türklerle iletişim kurmak etkili kodlar olarak karşımıza çıkmaktadır.

Katılımcı [K11]’in yorumu iş yerinde her ne kadar Türkçe konuşmak zorunda olsalar da Suriyelilerin komşuluk ilişkileri yoluyla dil gelişimi açısından yeterli güveni oluşturmadığı anlaşılmaktadır. Bu hususta ham verilerden aşağıdaki örnek verilebilir:

“İnsanlarla iletişime girmeye korkuyorum. Çünkü yaşadığım mahalle eski, komşularım var ama kusura bakmayın korkuyorum yani insanlar tehlikeli.” [K11]

Araştırma bulguları incelendiğinde kursa devam eden ve etmeyen Suriyelilerin her iki grubunda da katılımcıların günlük hayatta en fazla Türkçe iletişime geçtiği ortam, iş yerleri olarak karşımıza çıkmaktadır. Bazı katılımcılar iş yerlerinde en çok Türk müşterilerle iletişime geçerken, bazıları ise en çok Türk iş arkadaşları ya da Türk işverenleriyle iletişime geçmektedir. Kursa devam eden katılımcı [K21] ile yapılan görüşmenin ham verileri şöyledir:

“Konuşmayı ve dinlemeyi en fazla kullanıyorum. Okuma ve yazmayı hiç, yani çok az kullanıyorum. İşte konuşuyoruz yani. Evde, mesela sabah yedi buçukta çıkıyorum evden. Saat sekizde dükkânda oluyorum. Akşam yedi gibi işten çıkıyorum. Ailemle iki, üç saat konuşuyorum. Konuşmanın geneli ustayla.” [K21]

Araştırmanın Üçüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin yaşadıkları dil sorunları nelerdir?” alt problemine cevap aramak için katılımcılara yeterli düzeyde Türkçe bilmediklerinden dolayı yaşadığı sorunların neler olduğu, bu sorunları ne sıklıkla yaşadıkları ve dil sorununa nasıl çözdüklerine yönelik görüşme sorularından alınan yanıtlar doğrultusunda ortaya çıkan verilere yer verilmiştir.

Tablo 8. Kursa Gitmeyen Katılımcıların Yaşadıkları Dil Sorunlarına İlişkin Görüşleri

Tema 4. Katılımcıların Yaşadıkları Dil Sorunları		
<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n
	Komşularla	1
	Resmî işlerde	4
	Hastanede	8
	Sorun yaşamıyor	1
	Çocuklarının okulunda	1
	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n
	İş ararken	1
	Alışverişte	2
Dil Yetersizliğinden Dolayı Sorun Yaşanan Durumlar ve Ortamlar	Hastanede	7
	İletişim olmadığı için sorun yaşamıyor	1
	Her yerde	1
	Resmî işlerde	3

Tablo 8 incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 1’i komşularıyla, 4’ü resmî işlerde, 8’i hastanede, 1’i çocuklarının okulunda dil düzeylerinin yetersiz olmasından dolayı sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 1’i ise ileri düzeyde Türkçe bilmesi sayesinde hiçbir zaman sorun yaşamadığını belirtmiştir. Türkçe kursuna devam eden katılımcıların 1’i iş ararken, 2’si alışverişte, 7’si hastanede, 1’i her yerde, 3’ü resmî işlerde dil düzeylerinin yetersiz olmasından dolayı sorun yaşadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 1’i ise Türklerle iletişime geçmedikçe sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Tablo 8’de yer alan kodlar incelendiğinde her iki grupta yer alan katılımcıların dille ilgili sorunu en çok hastanelerde ve resmî işlerinde yaşamaktadırlar. Türkçe kursuna devam eden katılımcı [K16] ile yapılan görüşmenin ham verileri şöyledir:

“En zorlandığımız yer hastane. Anlamı yok. Bazı şeyleri söylüyorlar, anlamı yok. Yani orada zorlanıyor.” [K16]

Türkçe kursuna gitmeyen katılımcı [K5] ile yapılan bir diğer görüşmenin ham verileri de şunlardır:

“Hastaneye gidiyor. Çocukları burada (işyeri) kalıyor, çalışıyorlar. Onunla beraber gidecek kimse yok. Hastaneye gidince doktora anlatamıyor.” [K5]

Tablo 9. Kursa Gitmeyen Katılımcıların Yaşadıkları Dil Sorunlarının Çözümüne Yönelik Görüşleri

Tema 5. Katılımcıların Yaşadıkları Dil Sorunları

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n
	Ücretli tercümandan yararlanma	5
	Türkçe bilen aile üyelerinden yardım isteme	7
	Arapça bilen Türklerden yardım isteme	2
	Sorun yaşamıyor	1
	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n
Dil Yetersizliğinden Dolayı Yaşanan Sorunların Çözümü	Ücretli tercümandan yararlanma	5
	Türkçe bilen aile üyelerinden yardım isteme	4
	İşaret diliyle anlaşma	2
	Sorununu kağıda yazma	1
	Çeviri programları kullanma	4

Tablo 9 incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 5'i ücretli tercümandan yararlanarak, 7'si Türkçe bilen aile üyelerinden yardım olarak, 2'si Arapça bilen Türk arkadaşlarından yardım olarak dil sorunlarına çözüm yöntemleri geliştirmişlerdir. Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 5'i ücretli tercümandan yardım olarak, 4'ü Türkçe bilen aile üyelerinden yardım olarak, 2'si işaret dili kullanarak, 4'ü ise çeviri programları kullanarak, 1'i ne söyleyeceğinin önceden kâğıda yazıp gittiği yerde göstererek yaşadıkları dil sorunlarına çözüm yöntemleri geliştirmişlerdir.

Yeterli düzeyde Türkçe bilmemelerinden kaynaklı yaşadıkları sorunu çözmek için gerek tercüman gerek de Türkçe bilen bir yakınını arama yoluna başvuran katılımcılardan kursa devam edenler, internet kullanımı yoluyla cep telefonlarından çeviri de yapmaktadır. Bu bulgu formal eğitim alan katılımcıların sadece konuşma ve dinleme baskın olarak değil okuma ve yazmayı da eşgüdüllü olarak kullandığını göstermektedir.

Türkçe kursuna gitmeyen katılımcıların görüşlerinden ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Suriyeliler için harflerin muhtevası çok önemli, harfleri öğrendiğim zaman daha güzel netice buluyorsun.” [K2]

“Türkçe yazma hiç yok çünkü Latin alfabesini bilmiyorum.” [K4]

Kursa devam eden katılımcıların görüşlerinden ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Valla dil bilmediğim için yaşadığım sorunlar çoktu yani. Yani misal karşısındaki senin hakkında bir şey anlatıyor sen onu anlamıyorsun yani bir şey diyecen diyemiyorsun , bir yere gidecen derdini anlatamıyorsun. Ondan dolayı sıkıntı yaşıyorsun.” [K17]

Her iki gruptaki katılımcılar arasından Türkçe düzeyinin yetersiz olduğu durumlarda zaman zaman yaşadıkları problemleri çözemedikleri durumlar da olmaktadır. Katılımcılar Türkiye'ye yeni geldikleri zaman, Türkçe bilmemelerinden dolayı; özellikle hastanelerde sorun yaşamışlardır. Bu sorunlar, bazen ciddi sonuçlara yol açabilmektedir. Katılımcıların yaşadıkları sorunlara yönelik ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Şehir hastanesine gittim. Kulağımda iltihap olmuş. Doktora gittim, girdim. Bana kulak damlası yazmış. Ama kulakta iltihap olmuş. Yanlış ilaç yazmış.” [K5]

“Hastanede tercüman çağırıyorduk. Olursa olur, olmazsa çıkıp gidiyok. Yapacak bir şey yok.” [K16]

“Hastanede sorun yaşıyorduk. Tercüman olmadığı zaman işaretle falan. İşaret de olmadığı zaman bir şey olmuyor. Geri dönüyoruz. Yani boşu boşuna tabii veriyoruz. Sıkıntı çıkıyor, geri gönderiyorlar biz. Derdini anlatamıyorsun.” [K18]

Araştırmanın Dördüncü Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemine cevap aramak için katılımcılara yöneltilen görüşme sorularından alınan cevaplar doğrultusunda ortaya çıkan bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 10. Suriyelilerin Türkçeyi Daha İyi Düzeyde Öğrenmeye Yönelik Görüşleri

Tema 6. Katılımcıların Türkçe Kursuna Gitmeme/Gidememe Nedenleri

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar</i>	
	Kodlar	n

Türkçe Kursuna Gitmeme/Gidememe Nedenleri	İşte çalıştığı için zaman bulamama	9
	Çocuk bakımı, ev işleri	3
	Türkçe kurslarındaki yaş sınırı	2
	Türkçe kursları hakkında bilgisi yok	1

Tablo 10'daki veriler incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılardan 9'u işte çalıştığı için zaman bulamadığını, 3'ü ev işleri ve çocuk bakımını, 2'si kurslarda yaş sınırı olduğunu kursa gidememe nedeni olarak belirtmişlerdir. Tablo 11'de katılımcıların Türkçe kursuna gidememe nedeni olarak öncelikli olarak geçim sıkıntısını aşma çabalarının olduğunu ortaya koymaktadır. Kursa gitmeyen katılımcıların görüşlerinden ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir;

“Çocuklar var, ev işleri var.” [K26]

“Masraf var, mecbur iş, vakit yok.” [K6]

“Yani yeri bilmiyorum. Kurs var mı, yok mu bilmiyorum.” [K1]

Katılımcıların kursa gidememe nedenlerin biri de bazı Türkçe kurslarında yaş sınırının olmasıdır. Katılımcı 3, Türkçe kursuna gitmek istediğini fakat yaş sınırından dolayı kursa kaydolamadığını ifade etmiştir. Görüşmenin ham verileri aşağıdadır:

“Kızılay'a gittik. Orada kurslar yapıyorlar. 50 yaş ve üzerini almıyorlar.” [K3]

Tablo 11. Kursa Gitmeyen Katılımcıların İstedığı Türkçe Kurs İçeriği

Kategori	Tema 7. Katılımcıların İstedığı Kurs İçeriği	
	Türkçe Kursuna Gitmeyen Katılımcılar	n
Türkçeyi Daha İyi Bir Düzeyde Öğrenme İsteği	Kodlar	
	Konuşma kursu	5
	Günlük dil gereksinimlerini karşılayan bir kurs (alışveriş, resmî işler, hastane vb.)	4
	Meslekî Türkçe	2
	Bütün dil becerileri için ileri düzeyde bir kurs	4

Tablo 11 incelendiğinde Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılar Türkçe kursuna gitme imkânları olursa katılımcılardan 5'i konuşma kursu, 4'ü günlük dil gereksinimlerini karşılayan bir kurs, 2'si meslekî Türkçe kursu, 4'ü bütün dil becerilerinde ileri düzeyde öğreten bir kurs içeriği olmasını istediklerini belirtmişlerdir.

Eğer koşullar uygun olursa katılımcıların tamamı Türkçe kursuna gitme konusunda isteklidirler. Kursa gitmeyen katılımcıların büyük bir kısmı, Türkçe kursuna gitme durumlarında kurs içeriğinin konuşma ağırlıklı olmasını istemektedirler. Bazı katılımcılar ise bir iş bulup çalışmak ve çalıştıkları işle ilgili meslekî Türkçe öğrenme yönünde taleplerini dile getirmişlerdir. Kursa gitmeyen katılımcıların görüşlerinden ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Türkçe kursu olsa ilk ben giderim. Kurs içeriğinin daha çok konuşmayı geliştirmesini isterdim.” [K1]

“Ben sokak dili konuşuyorum. Resmî dili öğrenmek istiyorum. Mesela bir şirkete gidiyorsanız eleman daha kibar konuşuyor. Onun ismi var Türkçede aklıma gelmiyor.” [K2]

“Türkçeyi günlük hayat için öğrenmek istiyorum. Camiye gittiğimizde namazdan sonra dertleşiyoruz, derdimi anlatamıyorum. Camide Cuma hutbesi okunurken anlamıyorum.” [K3]

Araştırmanın Beşinci Alt Problemine İlişkin Bulgular

“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin grubu içerisinden Türkçe kursuna devam eden katılımcıların kurs deneyimlerine yönelik görüşleri nelerdir?” alt problemini tespit etmek için katılımcılara yöneltilen görüşme sorularından alınan cevaplar doğrultusunda ortaya çıkan verilere yer verilmiştir.

Tablo 12. Suriyelilerin Türkçe Kursu Deneyimlerine Yönelik Görüşleri

Kategori	Tema 8. Katılımcıların Kursa Erişimi	
	Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar	n
	Kodlar	

Katılımcıların Türkçe kursuna erişim yolları	Suriyeli arkadaşlarından	5
	Aile üyelerinden	3
	İnternette	2
	Türk işverenlerden	3
	Sokakta kurs afişlerinden	1
	Kurs düzenleyen yetkililerden	1

Tablo 12 incelendiğinde katılımcıların 5 Suriyeli arkadaşlarından, 3 aile üyelerinden, 2 internette, 3 Türk işverenlerden, 1 kursla ilgili afişlerden, 1 Türkçe kursu düzenleyen yetkililerden kursla ilgili bilgi aldıklarını belirtmişlerdir. Katılımcıların büyük bir kısmı Türkçe kursuyla ilgili bilgiyi Suriyeli arkadaşları ve aile üyelerinden öğrenmişlerdir. Türkçe kursunu düzenleyen Türk yetkililerin kursla ilgili internet tanıtımları, sokak ilanları ve Suriyelilerin evlerine gidip bilgi vermeleri; Suriyelilerin Türkçe kursundan haberdar olmalarını sağlamıştır. Tablo 12’de kursa devam eden katılımcılarla yapılan görüşmelerin ham verilerine aşağıdaki örnekleri verebiliriz:

“Yolda yürürken Türkçe kursu afişi gördüm. Telefonla aradım.” [K9]

“Valla boca evimize geldi. Yazılır mısınız diye sordu. Hiç tanımyordum. Evleri geziyordu. Evet dedik yani. Daba iyi olur, yazılırsak daba iyi olur. Yazıldık.” [K21]

Bunun dışında, çalışan Suriyelilerin işyerlerinde Türk işveren ve ustaların da Suriyelileri Türkçe kursuna yönlendirmesi; kursa katılımı sağlamıştır. Katılımcı 23 ile yapılan görüşmenin ham verilerine aşağıdaki örneği verebiliriz:

“Bizim patronumuz gönderdi. Git, öğren dedi Türkçeyi. Okul iyi dedi” [K23]

Tablo 13. Kursa Devam Eden Katılımcıların Türkçeyi Neden Öğrenmek İstediklerine Yönelik Görüşleri

Tema 9. Katılımcıların Türkçe Öğrenme Nedenleri

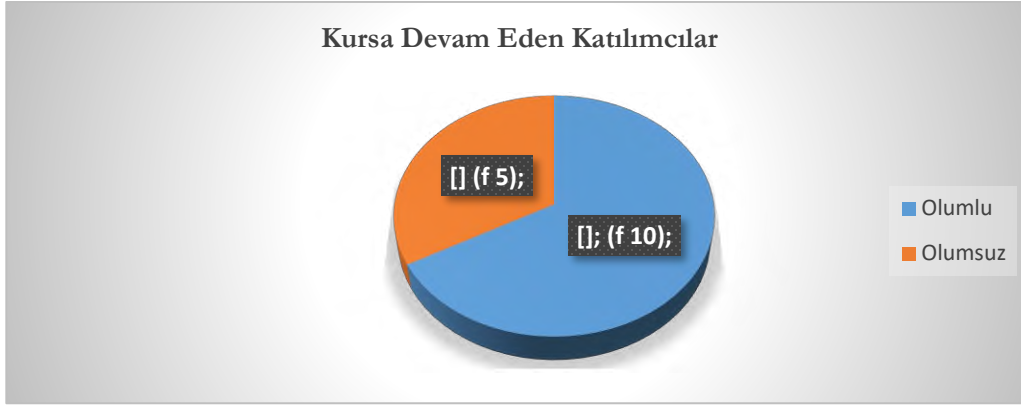
Kategori	Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar	n
Türkçe Kursuna Katılma Nedenleri	Kodlar	
	İş hayatında kullanma	3
	Sosyal hayata katılım	7
	Tercüman olmak için	1
	Türkçe bilmeyen Suriyelilere yardım etmek için	1
	Yaşamın her alanında	3

Tablo 13 incelendiğinde Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan (n 3) iş hayatında kullanmak için, 7’si sosyal hayata katılmak için, 1 tercüman olmak için, 3 yaşamın her alanında kullanmak için, 1 Türkçe bilmeyen Suriyeli, diğer Suriyelilere yardım etmek için Türkçe dil becerilerinin hepsini ileri düzeyde öğrenmek istediklerini belirtmişlerdir.

Türkçelerini, özellikle Türkiye’de yaşamaya devam etmek ve işle ilgili dili kullanmak amacıyla geliştirmek istediklerini dile getirmişlerdir. Katılımcıların “Neden Türkçe öğrenmek istiyorsun?” sorusuna verdiği yanıtlardan alınan ham verilere aşağıdaki örnekler verilebilir:

“Biz savaştan geldik, bu ülke bizi kabul etmiş en azından onun dilini öğreneyim. Öğrendikten sonra denklik yapacağım. Madem Türkçe bilmiyorum hiçbir şey beceriyor olmayacağım.” [K12]

“Türkçe öğrenme iyi, dışarıda rahat konuşabiliyorsun, hastaneye gidebiliyorsun, nereye gitsen Türkiye’de yaşadığın için konuşmak zorundasın.” [K16]

Grafik 5. Kursa Devam Eden Katılımcı Görüşleri

Kursa devam eden katılımcıların 10 Türkçe kursu hakkında olumlu görüş beyan ederken, katılımcıların 5 ise olumsuz görüş bildirmiştir.

Tablo 14. Katılımcıların Türkçe Kursu Hakkındaki Olumlu Görüşleri

		Tema 10. Olumlu Görüşlerin Nedenleri	
<i>Kategori</i>		<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	
		Kodlar	n
Türkçe kursunu olumlu bulma nedenleri		Resmî Türkçe öğretilmesi	1
		Okuma-Yazma eğitimi	4
		Günlük dil gereksinimi karşılaması	2
		Kursta Türkçe öğrenme	3

Tablo 14 incelendiğinde kursa devam eden katılımcılardan kurs hakkında olumlu görüş beyan eden katılımcılarda 1 kursta resmî Türkçe öğretilmesini, 4 kurstaki okuma-yazma eğitimini, 2 kursun günlük dil gereksinimi karşılamasını faydalı bulduklarını belirtmişlerdir. Kursa devam eden katılımcıların 3, kurstan önce çok az Türkçe bildiklerini ya da hiç bilmediklerini, kurs sayesinde Türkçe öğrendiklerini belirtmişlerdir. Türkçe kursuyla alakalı olumlu görüş bildiren katılımcılar arasında en yüksek oran 4 katılımcı ile okuma-yazma eğitiminin fayda sağladığını düşünen katılımcılardır. Suriyelilerin Arap alfabesi kullanması, büyük çoğunluğunun Türk (Latin) alfabesini bilmemesi ve kursta Türk alfabesini öğrenme fırsatı yakalamaları, bu konudaki olumlu görüşlerini açıklamaktadır. Okuma-yazma eğitimini olumlu bulan katılımcılarla yapılan görüşmelere ait ham verilere örnekler şunlardır:

“Yani, misal ilk geldiğimizde harfleri bilmiyorduk. Biraz gelişme oldu. Yazmada, okumada öyle bir gelişmemiş oldu. Daba tam şey yapamadık ama dört ayın içinde öyle bir gelişmemiş oldu.” [K17]

Tablo 15. Katılımcıların Türkçe Kursu Hakkındaki Olumsuz Görüşleri

		Tema 11. Olumsuz Görüşlerin Nedenleri	
<i>Kategori</i>		<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	
		Kodlar	n
Türkçe Kursunu Olumsuz Bulma Nedenleri		Sınıflardaki öğrencilerin türdeş olması	1
		Kurs içeriğinin dil gereksinimlerini karşılamaması	3
		Kursta kullanılan öğretim setlerinin düzeylerine göre basit olması	1

Kursa devam eden katılımcılar arasında Türkçe kursuyla alakalı olumsuz görüş bildirenlerin 3 kursta öğretilen Türkçenin dil gereksinimlerini karşılamadığını belirtmişlerdir. Katılımcılardan 1’i sınıf arkadaşlarının tamamının Suriyeli olup öğrencilerin arasındaki iletişim dilinin Arapça olması, sınıfta hedef dili sadece öğretmenle konuşmak zorunda kalmalarının dil gelişimini olumsuz etkilediğini belirtmişlerdir. Bazı katılımcılar ise kursta kullanılan ders materyallerinin kendi dil düzeylerine göre düşük düzeyde olduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 16. Katılımcıların Kurs İçeriğinin Dil İhtiyaçlarını Karşılamasına Yönelik Görüşleri

Tema 12. Türkçe Kursu ve Katılımcı Gereksinimi

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	n
	Kodlar	
	Tamamen karşılıyor	4
Türkçe Kursunun Dil Gereksinimi	Kısmen karşılıyor	8
Karşılama	Karşılmıyor	3

Tablo 16 Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 4'ü kurs içeriğinin dil gereksinimlerini tamamen karşıladığını belirtmiştir. Katılımcılardan 8'i kurs içeriğinin dil ihtiyaçlarını kısmen karşıladığını belirtirken, katılımcılardan 3'ü kurs içeriğinin dil ihtiyaçlarını karşılamadığını belirtmiştir. Kurs içeriğinin katılımcıların dil ihtiyacını tam karşılamaması, katılımcıların günlük hayatta gereksinim duydukları dil ihtiyaçlarının farklılık göstermesi ile açıklanabilir. Ayrıca kursa katılan Suriyelilerin dil düzeyleri de farklılık göstermektedir. Bazı katılımcıların konuşma becerileri orta düzeydeyken, okuma ve yazma becerileri temel düzeydedir. Bu katılımcılar, konuşma becerilerini sokakta, işyerinde ve diğer yerlerde Türklerle pratik yaparak geliştirirken; okuma ve yazma becerilerini kurs sayesinde kazanmışlardır. Kursa devam eden katılımcıların bir kısmı kursa gitmeden önce hiç Türkçe bilmezken, şu an sahip oldukları dil düzeyine ise Türkçe kursu sayesinde ulaşmışlardır. Bu değişkenlerin katılımcıların kurs içeriği ile ilgili beklenti ve isteklerine doğrudan etki ettiği düşünülmektedir.

Kursa devam eden katılımcı [K18] Türkçe kursunun okuma ve yazma becerilerini geliştirdiği ama kursun genel olarak dil ihtiyacına cevap vermediğini belirtmiştir. Katılımcı [K18] mesleğiyle alakalı bir dil kursu olmasını istemektedir. Katılımcı ile yapılan görüşmenin ham verilerine aşağıdaki örneği verilebilir:

“Yazma olarak faydası oldu. Okuma olarak faydası oldu. Harfleri bilmiyordum ben. Ufak ufak öğreniyorum yani...
...Kitapta yazılan şeyler benim faydama, yani, hiç yaramıyor. Merhaba, nasılsın? Bunları biliyoruz zaten. Benim istediğim şeyler, benim mesleğimdeki olan şeyler. Çamaşır makinesinde olan şeyler. Mesela amortisör, motor, gövde, kazan. Onların hiçbiri kitapta yazmıyor yani. Onlara göre kitap yapılırsa bizim için daha iyi olur.” [K18]

Tablo 17. Kursa Devam Eden Katılımcıların En Çok Zorlandıkları Dil Becerisi

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	n
	Kodlar	
	Yazma	8
Türkçe kursunda en fazla zorlandıkları dil becerisi	Okuma	2
	Dinleme	1
	Konuşma	4

Tablo 17'deki verilere göre kursa devam eden katılımcılardan 9'u en fazla zorlandıkları dil becerisinin yazma olduğunu belirtmişlerdir. Katılımcılardan 2'si okuma becerisinde, 1'i dinleme becerisinden en fazla zorlandığını belirtirken, 5 katılımcı ise konuşma becerisinden zorlandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 18. Kursa Devam Eden Katılımcıların En Çok İhtiyaç Duydukları Dil Becerisi

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	n
	Kodlar	
	Yazma	5
Kurs dışında en fazla zorlandıkları dil becerisi	Konuşma	7
	Dinleme	1
	Bütün dil becerileri	2

Tablo 18'deki verilere göre kursa devam eden katılımcılardan 7'si kurs dışında en fazla konuşma becerisine ihtiyaç duyduklarını belirtmiştir. Katılımcılardan 5'i yazma becerisi 1'i dinleme becerisine, 2'si ise tüm becerilere

Tablo 19. Katılımcıların Türkçe Kursunda Dil Gelişimlerine En Fazla Faydası Olan Tekniklere Yönelik Görüşleri

<i>Kategori</i>	<i>Türkçe Kursuna Devam Eden Katılımcılar</i>	n
	Kodlar	

	Hataların düzeltilmesi	1
Kursta Faydalı Bulunan Dil Öğretim Teknikleri	Okuma-Yazma eğitimi	10
	Öğretilenlerin tekrar edilmesi	1
	Konuşma pratiği yapma	3

Tablo 19'daki verilere göre Türkçe kursuna devam eden katılımcılardan 10'u dil gelişimleri için en faydalı buldukları tekniğin okuma-yazma eğitimi olduğunu belirtmiştir. Katılımcıların 3'ü sınıfta konuşma pratiği yapmayı faydalı bulurken, 1'i ders sırasında yaptıkları dil yanlışlarının öğretmen tarafından düzeltilmesini; 1'i ise derste öğretilenlerin tekrar edilmesini faydalı bulmuştur.

Sonuç

Bu araştırmanın amacı geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin Türkçeyi nasıl kullandıklarına ilişkin mevcut durumu ortaya koymaktır. Araştırmanın çalışma grubunu Türkiye'de yaşayan geçici koruma altındaki yetişkin Suriyeli iki grup oluşturmuştur. İlk grupta Türkçe kursuna gitmeyen 15 Suriyeli ile görüşmeler yapılmıştır. İkinci grupta ise akademik amaç dışında, farklı dil ihtiyaçlarını (meslekî Türkçe, günlük dil gereksinimlerini karşılama vb.) karşılamak için Türkçe kursuna giden veya gitmiş anadili Türkçe olmayan, okuryazar 15 Suriyeli ile görüşmeler yapılmıştır. Birinci grupta yer alan katılımcıların günlük hayatta Türkçe kullanımları tespit edilmeye çalışılmıştır. İkinci grupta yer alan katılımcıların günlük hayattaki Türkçe kullanımları tespit edilmeye çalışılmış, birinci gruptan farklı olarak ikinci gruptaki katılımcıların Türkçe kurslarındaki deneyimleri araştırılarak kurs içerikleri katılımcıların Türkçe kullanımlarıyla karşılaştırılmıştır. Bu doğrultuda elde edilen verilerin içerik analizi sonucunda ortaya çıkan bulgular ışığında aşağıdaki sonuçlara ulaşılmıştır.

Araştırmanın birinci alt problemine **“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin Türkçe düzeylerine ilişkin görüşleri nelerdir?”** ilişkin ulaşılan sonuçlar, kursa devam eden katılımcıların okuma ve yazma beceri düzeyleri kursa gitmeyen katılımcılara göre daha yüksek olmasına rağmen dinleme ve konuşma beceri düzeyleri daha düşük olduğu kanaatindeki görüşleridir. Kursa gitmeyen katılımcıların sahip oldukları dil düzeyini kazanmalarına etki eden en büyük unsur işyerlerinde Türk müşteri, işveren ve iş arkadaşlarıyla pratik yapmalarıdır. Kursa devam eden katılımcıların tamamı, dört dil becerisinden belirli düzeyde Türkçe bilmesine rağmen Türkçe kursuna gitmeyen katılımcılar arasında - Türkiye'de uzun süre yaşamalarına rağmen Türkçe bilmeyenler vardır.

Bulut (2022), yetişkin Suriyeli bireylere yönelik okuryazarlık ve Türkçe dil eğitimlerinin istenilen düzeyde olmadığını belirterek 2020 yılında toplam yetişkin Suriyeli nüfusun %22,16'sı halk eğitimi merkezlerinde okuma-yazma ve dil eğitimi kurslarına katıldığını tespit etmiştir. Bu oranın düşük olduğu, kadın katılımcıların kurs başarı oranlarının düşük olduğu, kurs katılım engellerinin saptanmasının Suriyelilerin eğitim sürecine olumlu katkı sunacağı belirtmiştir. Sosyal uyumun artırılması için Türkçe dil becerilerinin geliştirilmesi yönünde adımlar atılmalıdır.

Araştırmanın ikinci alt problemine **“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin günlük yaşamda Türkçe kullanımına ilişkin deneyimleri nelerdir?”** ilişkin ulaşılan sonuçlar, Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden katılımcıların günlük hayatta en fazla kullandıkları dil becerilerinin dinleme ve konuşma en az kullandıkları dil becerilerinin okuma ve yazma olduğu yönündedir. Her iki grupta da konuşma becerisinin günlük yaşam deneyimleri açısından temel oluşturduğu görülmektedir. Bu nedenle Suriyelilerin toplumsal uyum sağlayabilmeleri için ilk olarak konuşma becerisi önem taşımaktadır. Her iki grup için konuşma becerisinin gelişiminde Türklerle iletişim kurmak etkili kodlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Kursa devam eden ve etmeyen Suriyelilerin her iki grubunda da katılımcıların günlük hayatta en fazla Türkçe iletişime geçtiği ortam, işyerleridir. Bazı katılımcılar işyerlerinde en çok Türk müşterilerle iletişime geçerken, bazıları ise en çok Türk iş arkadaşları ya da Türk işverenleriyle iletişime geçmektedir. Suriyelilerin eğitime ulaşmaları için bir süre devlet tarafından ekonomik olarak desteklenmesi, uzun vadede onların da kendilerine yeten bir hayat kurmalarına yardımcı olacak ve bu yoksulluk sorununun bir döngüye dönüşmesine engel olabilecektir (Duman, 2019).

Araştırmanın üçüncü alt problemine **“Türkiye’de, örgün eğitim almış ve almamış yetişkin Suriyelilerin yaşadıkları dil sorunları nelerdir?”** ilişkin sonuçlar, Her iki gruptaki katılımcılar arasında Türkçe düzeyinin yetersiz olduğu durumlar yaşandığında problemleri çözemediklerini ifade etmişlerdir. Her iki grupta yer alan

katılımcıların görüşlerine göre dille ilgili sorunu en çok hastanelerde ve resmî işlerinde yaşamaktadırlar. Yeterli düzeyde Türkçe bilmemelerinden kaynaklı yaşadıkları sorunu çözmek için gerek tercüman gerek de Türkçe bilen bir yakınını arama yoluna başvuran katılımcılardan kursa devam edenler, internet kullanımı yoluyla cep telefonlarından çeviri de yaptıklarını ifade etmişlerdir.

Taş'ın (2019) araştırması kapsamında mültecilerin kentte sosyo-kültürel anlamda karşılaştıkları temel sorunun dil sorunu olduğu görülmüştür. Mültecilerin Türkçeyi bilmemeleri nedeniyle resmi kurumlarda, diğer hizmetlerde ya da günlük ihtiyaçlarını karşılamada sorun yaşadıkları ve topluma uyum sağlayamadıkları belirlenmiştir. Dil ve alfabe farklılıkları, fiziki imkânların yetersizliği, nitelikli insan kaynakları konusunda yaşanan sıkıntılar gibi faktörler Suriyelilerin eğitimi konusunda yaşanan zorluklar olarak ifade edilmektedir (Duruel, 2016). Dil Bariyeri teması entegrasyonu etkileyen önemli bir unsurdur ve katılımcıların hep- sinin üzerinde durduğu bir zorluktur. Katılımcılar için Türkçe öğrenmek, Türkçeyi günlük hayatta aktif şekilde kullanabilmek entegrasyonu olumlu etkilerken, aksi durumun ise entegrasyonu olumsuz etkilediği söylenebilir (Kızık, 2023).

Araştırmanın dördüncü alt problemine **“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyelilerin Türkçeyi daha iyi düzeyde öğrenmeye yönelik görüşleri nelerdir?”** ilişkin sonuçlar, Katılımcıların Türkçeyi daha iyi öğrenme konusunda Türkçe kursuna gitmek istediği fakat yaş sınırından dolayı kursa kaydolamadığı dikkat çeken bir sonuçtur. Eğer koşullar uygun olursa katılımcıların tamamı Türkçe kursuna gitme konusunda isteklidirler. Kursa gitmeyen katılımcıların büyük bir kısmı, Türkçe kursuna gitme durumlarında kurs içeriğinin konuşma ağırlıklı olmasını istemektedir. Bazı katılımcılar ise bir iş bulup çalışmak ve çalıştıkları işle ilgili meslekî Türkçe öğrenme yönünde taleplerini dile getirmişlerdir.

Duman (2019) Suriyelilerin karşılaştığı en ciddi sorunlardan olan ekonomik zorlukları aşmaları için bir an önce iş hayatına atılmaları gerekmekte, bunun için de eğitimin gerekliliği öne çıkmaktadır. Mesleki eğitim alamamak, dil öğrenememek, örgün eğitimden uzak olmak yine Suriyelilerin işsiz ve yoksul kalmalarına neden olan etmenlerdendir. Bu eğitimlerin meslek kazandırmanın yanındaki bir diğer etkisi, Suriyelileri sosyal açıdan da güçlendirmesidir. Mesleki eğitim kurslarına giden görüşmecilerin ifadeleri onların bu kurslar sayesinde, Suriyeli akranlarını tanıyıp sosyalleşmeleri, Türk hocalarıyla olumlu ilişkiler kurmaları, sokağa kendi başlarına çıkıp işlerini halledebilmeleri, ev ekonomisine katkı sağlamaları, yeni kurslara gitmek için bir vizyon geliştirmeleri, iş hayatına atılma konusunda planlar yapmaları gibi birçok konuda toplumsal uyum konusunda büyük ya da mütevazî adımlar attıklarını, toplumsal hoşgörü, kendine yetme gibi kazanımlara ulaştıklarını göstermektedir.

Araştırmanın beşinci alt problemine **“Türkçe kursuna gitmeyen ve Türkçe kursuna devam eden Suriyeli grubu içerisinden Türkçe kursuna devam eden katılımcıların kurs deneyimlerine yönelik görüşleri nelerdir?”** ilişkin sonuçlar, katılımcıların büyük bir kısmı Türkçe kursu olduğuna dair bilgiyi Suriyeli arkadaşları ve aile üyelerinden öğrenmişlerdir. Türkçe kursunu düzenleyen Türk yetkililerin kursla ilgili internet tanıtımları, sokak ilanları ve Suriyelilerin evlerine gidip bilgi vermeleri; Suriyelilerin Türkçe kursundan haberdar olmalarını sağlamıştır. Bunun dışında, çalışan Suriyelilerin işyerlerinde Türk işveren ve ustaların da Suriyelileri Türkçe kursuna yönlendirmesi; kursa katılımı sağlamıştır. Türkçelerini, özellikle Türkiye’de yaşamaya devam etmek ve işle ilgili dili kullanmak amacıyla geliştirmek istediklerini dile getirmişlerdir. Türkçe kursuyla alakalı olumlu görüş bildiren katılımcılar arasında en yüksek oran okuma-yazma eğitiminin fayda sağladığı yönündedir. Suriyelilerin Arap alfabesi kullanması, büyük çoğunluğunun Türk (Latin) alfabesini bilmemesi ve kursta Türk alfabesini öğrenme fırsatı yakalamaları, bu konudaki olumlu görüşlerini açıklamaktadır. Türkçe kursuna devam eden katılımcılar dil gelişimleri için en faydalı buldukları tekniğin okuma-yazma eğitimi olduğunu belirtmiştir. Bunun yanı sıra sınıfta konuşma pratiği yapmayı, ders sırasında yaptıkları dil yanlışlarının öğretmen tarafından düzeltilmesini ve derste öğretilenlerin tekrar edilmesini faydalı bulmuştur.

Kaya'nın (2022) araştırmasının sonuçlarına göre göç sonrası yerleşim bölgesinde dinsel ihtiyaçlara bağlı olarak kursların geliştiği tespit edilmiştir. Kurslar formel ve informal türde olup temelde göçmenlerin din, dil eğitimi ve bir takım sosyal ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kurslar, eğitim, sosyalleşme ve uyum bakımından hem Suriyeli topluluğun hem de ev sahibi toplumun belirli ihtiyaçlarını karşılamak, iletişim ve etkileşime zemin hazırlama yönünden görece önemli fonksiyonlara da sahiptir.

Kurs içeriğinin katılımcıların dil ihtiyacını tam karşılamaması, katılımcıların günlük hayatta gereksinim duydukları dil ihtiyaçlarının farklılık göstermesi ile açıklanabilir. Ayrıca kursa katılan Suriyelilerin dil düzeyleri de farklılık göstermektedir. Bazı katılımcıların konuşma becerileri orta düzeydeyken, okuma ve yazma becerileri temel düzeydedir. Bu katılımcılar, konuşma becerilerini sokakta, işyerinde ve diğer yerlerde Türklerle pratik yaparak

geliştirirken; okuma ve yazma becerilerini kurs sayesinde kazanmışlardır. Kursa devam eden katılımcıların bir kısmı kursa gitmeden önce hiç Türkçe bilmezken, şu an sahip oldukları dil düzeyine ise Türkçe kursu sayesinde ulaşmışlardır. Bu değişkenlerin katılımcıların kurs içeriği ile ilgili beklenti ve isteklerine doğrudan etki ettiği düşünülmektedir. Katılımcılar, sınıf arkadaşlarının tamamının Suriyeli olup öğrenciler arasındaki iletişim dilinin Arapça olması, sınıfta hedef dili sadece öğretmenle konuşmak zorunda kalmalarının dil gelişimini olumsuz etkilediğini, kursta kullanılan ders materyallerinin kendi dil düzeylerine göre düşük düzeyde olduğunu gibi görüşler dile getirmiştir.

Yöneticiler Suriyeli kursiyerlerle yaşadıkları sorunları uyum, iletişim, sağlık ve beslenme, kursa kayıt olan öğretmenler ise bu sorunları uyum, dil veya iletişim, aidiyet, kültür farklılıkları, devamsızlık ve ulaşım olarak ifade etmişlerdir (BeYTEKİN ve Bulut, 2023). Diğer taraftan kursların öğretim elemanları, işleyiş ve eğitim süreçleri bakımından profesyonellik, ortak eğitim modeli, şeffaflık ve kontrol edilebilirlik niteliklerinden uzak olması uyum süreçlerinin zorlaşmasına yol açmakta ve sosyal gettolaşma risklerini arttırmaktadır (Kaya, 2022).

Öneriler

Bu çalışma nitel araştırma modeliyle yürütüldüğü için elde edilen sonuçlar genellenememektedir. Araştırmanın araştırmacı tarafından bizzat sahada gerçekleştirilmiş olması Adana'daki mevcut duruma ilişkin bir kesit sunmaktadır. Bu bağlamda elde edilen sonuçlardan aşağıdaki öneriler geliştirilebilir:

- Türkiye'de çeşitli kamu kurumları, sivil toplum kuruluşları, belediyeler, üniversiteler, özel kurumlar gibi merkezlerde Suriyeliler için düzenlenen Türkçe kurslarının kendi içerisinde bir standardının olmayışı dil öğretim sürecini olumsuz etkilemektedir. Suriyelilere toplumsal uyum amacıyla dil öğretimini bir standarda oturtmak için öncelikle devlet tarafından bir dil politikası belirlenmeli ve bu konuda norm koyucu, kurumlar arası eşgüdümü sağlayıcı bir çatı kurum olması gereklidir.
- Alan uzmanları tarafından geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin toplumsal uyumlarını hızlandıracak, öğrencilerin dil gereksinimlerine göre özel amaçlı bir Türkçe öğretim programı hazırlanmalı ve bu program Türkiye'de Suriyelilere toplumsal uyum amacıyla kurs veren bütün resmî ve özel kurumlarda uygulanmalıdır. Geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin konusunun çok hassas olması ve birçok değişkeni bünyesinde barındırmasından dolayı Türkçe öğretim programının hazırlanma aşamasında Türkçenin yabancı/ikinci dil olarak öğretimi konusunda deneyim sahibi akademisyenler ve öğretmenler, sosyologlar, psikologlar, göç uzmanları, Suriye kültürüne hâkim saha uzmanları, dilbilimciler gibi farklı disiplinlerden uzmanların görüşleri alınmalı ve bu görüşler ışığında Türkçe öğretim programı tasarlanmalıdır.
- Geçici koruma altındaki yetişkin Suriyeliler için düzenlenen Türkçe kurslarında eğitim veren öğretmenlere ikinci dil olarak Türkçe öğretilmesiyle alakalı hizmet içi eğitim verilmeli ve öğretici niteliklerini arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.
- Türkçe kurslarında kullanılacak eğitim materyalleri ikinci dil olarak Türkçe öğretilmeye uygun, basamaklı kur sistemine göre düzenlenmiş, dört temel dil becerisini temelli, ortak kültür öğeleri ve ortak sözcükler içeren, öğrenci dil gereksinimlerine uygun olarak oluşturulmalıdır.
- Türkçe kurslarındaki gruplar öğrencinin dil düzeyi, hazır bulunuşluğu, dil gereksinimlerine göre oluşturulmalıdır.
- Geçim kaygısı nedeniyle kursa gidemeyen Suriyeliler için işyerinde Türkçe öğretimi uygulanabilir.
- Çocuklu Suriyeli kadınlar için çocuk bakım hizmeti veren Türkçe kursları yaygınlaştırılmalıdır.
- Kurs yerlerinin geçici koruma altındaki yetişkin Suriyelilerin yoğunlukta yaşadığı bölgelerden seçilmesi, kursa katılımı artıracaktır.
- Yetişkin Suriyeliler için düzenlenen Türkçe kurslarında yaş sınırı olmamalıdır.

Kaynakça

- Arslan, C. (2016). Suriyeli sığınmacıların kurumsal muhatapları: Adana örneği. *Çukurova Araştırmaları Dergisi*, 2(2), 130-157.
- Beytekin, O. F. ve Bulut, A. (2023). Halk eğitim merkezi yönetici ve öğretmenlerinin Suriyeli kursiyerlerle yaşadıkları sorunlara ilişkin görüşleri. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Studies*, 9(28), 46-55.
- Bulut, F. (2022). Suriyeli sığınmacılara yönelik yetişkin okuma-yazma kursları ve Türkçe dil eğitimlerinin değerlendirilmesi. *Muş Alparslan Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2(1), 123-147
- Bulut Özbek, F. (2021). *Geçici koruma altında bulunan Suriyeli kadınların değişen toplumsal cinsiyet rollerinin analizi: Adana ili örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Hasan Kalyoncu Üniversitesi.
- Büyükkız, K. K. & Çangal, Ö. (2016). Suriyeli misafir öğrencilere Türkçe öğretimi projesi üzerine bir değerlendirme. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5(3), 1414-1430.
- Büyüköztürk, Ş., Kılıç-Çakmak, E., Akgün, Ö., Karadeniz, Ş., & Demirel, F. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Pegem Akademi.
- Duman, T. (2019). Toplumsal uyum için eğitimin önemi: Türkiye'deki Suriyeliler örneği. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, (41): 343-368.
- Dursun, H. (2017). *Geçici Koruma Altındaki Suriyelilerin Dil İhtiyaçlarının Belirlenmesi: Şanlıurfa İli Örneği*. [Yüksek Lisans Tezi]. Adıyaman Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Duruel, M. (2016). Suriyeli sığınmacıların eğitim sorunu. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*. 30 (5), 1399- 1414.
- Eyüp, B., Arslan, N., Cevher, T.Y. (2017). Mültecilere Türkçenin yabancı dil olarak öğretilmesine yönelik uyum kursuna katılan öğreticilerin kurs hakkındaki görüşleri ve hazır bulunuşluk durumları. *International Journal of Languages Education and Teaching*. 5 (3), 174-200
- Günsel, G. (2020). *Geçici koruma altındaki Suriyelilerin mesleki ve Türkçe eğitiminde dil becerilerine yönelik bir ihtiyaç analizi: Mersin örneği* [Yüksek Lisans Tezi] Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Kaya, M. (2022). Suriyeli çocukların eğitiminde alternatif eğitim mekânları: kurslar. *Gaziantep University Journal of Social Sciences*, 21(3), 1667-1679.
- Kızılk, B. (2023). Suriyeli mültecilerin Türkiye'ye sosyal entegrasyonu: bir niteliksel analiz çalışması. *Middle East Journal of Refugee Studies*, 8(2), 31-48.
- Nimer, M. (2019). *Türkiye'deki Suriyeli mültecilerin Türkçe dil eğitimi deneyimleri ve kurumsal yapılar*. Sabancı Üniversitesi İstanbul Politikalar Merkezi: İstanbul.
- Özudođru, B. (2018). Yalnız yaşayan Suriyeli kadınlar: Adana örneği. *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 8(15), 1132-1162.
- Patton, M.Q. (2014). *Nitel araştırma ve değerlendirme yöntemleri*. (Çev Eds. Mesut Bütün, Selçuk Beşit Demir). Pegem Akademi Yayıncılık. Ankara.
- Taş, D. (2019). *Ekonomik, sosyo-kültürel ve mekânsal boyutlarıyla Suriyeli mülteciler: Elazğ örneği*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Necmettin Erbakan Üniversitesi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. (12. Baskı). Seçkin Yayıncılık. Ankara.
- URL -1 : <https://mülteciler.org.tr/turkiyedeki-suriyeli-sayisi-haziran-2018/>

EXTENDED SUMMARY

This research titled "Opinions of Syrians Living in Turkey on Their Use of Turkish: Adana Case" was designed as a case study in qualitative research model. The situation aimed to be described in this research is the use of Turkish by adult Syrians who do not attend Turkish courses and those who attend Turkish courses.

The study group consisted of 30 participants, 15 adult Syrians who did not attend Turkish courses and 15 adult Syrians who attended Turkish courses. The participants voluntarily participated in the study according to the criterion sampling criterion, which is one of the purposive sampling methods, based on being Syrian and having received formal education or not. Face-to-face interviews were conducted through an interpreter due to the possibility that the participants did not speak Turkish sufficiently. The interviews were audio recorded.

Content analysis was used to analyze the data. The findings that emerged as a result of the content analysis were presented holistically with a thematic approach in a way to reveal the answers to the research problems. The analyses were conducted by two researchers by listening to the audio recordings, transcribing them and coding them to arrive at codes, categories and themes.

The results obtained regarding the first sub-problem of the research "What are the opinions of Syrians who do not attend Turkish courses and those who attend Turkish courses about their Turkish language levels?" show that although the reading and writing skill levels of the participants who attend the course are higher than the participants who do not attend the course, their listening and speaking skill levels are lower. The most important factor affecting the acquisition of the language level of the participants who did not attend the course was practicing with Turkish customers, employers and coworkers in their workplaces. Although all of the participants who attended the course knew Turkish at some level in the four language skills, there were some who did not speak Turkish among the participants who did not attend the Turkish course, despite living in Turkey for a long time.

The results of the second sub-problem of the study, "What are the experiences of Syrians who do not attend Turkish courses and those who attend Turkish courses regarding the use of Turkish in daily life?" indicate that the language skills that the participants who do not attend Turkish courses and those who attend Turkish courses use most in daily life are listening and speaking, and the language skills they use least are reading and writing. In both groups, it is seen that speaking skill forms the basis for daily life experiences. For this reason, speaking skill is the first important skill for Syrians to achieve social adaptation. For both groups, communicating with Turks emerges as effective codes in the development of speaking skills.

The results related to the third sub-problem of the study, "What are the language problems experienced by adult Syrians with and without formal education in Turkey?" show that the participants in both groups stated that they could not solve the problems when there were situations where the level of Turkish was insufficient. According to the opinions of the participants in both groups, they experience language problems mostly in hospitals and official affairs. Among the participants who resorted to calling either an interpreter or a relative who speaks Turkish in order to solve the problem they experienced due to their insufficient level of Turkish, those who attended the course stated that they also translated from their cell phones through the use of the internet.

The results related to the fourth sub-problem of the research "What are the opinions of Syrians who do not attend Turkish courses and those who attend Turkish courses on learning Turkish at a better level?" show that the participants want to attend a Turkish course to learn Turkish better, but they cannot enroll in the course due to the age limit. If the conditions are suitable, all of the participants are willing to attend a Turkish course. Most of the participants who do not attend a course want the content of the course to be mainly speaking in case they attend a Turkish course. Some participants expressed their desire to find a job and work and to learn vocational Turkish related to their work.

The results related to the fifth sub-problem of the study, "What are the opinions of the participants who did not attend the Turkish course and those who attended the Turkish course among the group of Syrians who attended the Turkish course about their course experiences?" show that most of the participants learned about the Turkish course from their Syrian friends and family members. The Turkish authorities organizing the Turkish language course made Syrians aware of the Turkish language course through internet promotions, street advertisements and going to Syrians' homes to inform them about the course. In addition, Turkish employers

and craftsmen in the workplaces of Syrians directed Syrians to the Turkish language course, which helped Syrians to participate in the course. They expressed that they wanted to improve their Turkish, especially to continue living in Turkey and to use the language related to work. Among the participants who expressed positive opinions about the Turkish course, the highest rate was that literacy training was beneficial. The fact that Syrians use the Arabic alphabet, that most of them do not know the Turkish (Latin) alphabet and that they had the opportunity to learn the Turkish alphabet in the course explains their positive views on this issue. Participants attending the Turkish course stated that the technique they found most useful for their language development was reading-writing training. In addition, they found it useful to practice speaking in class, to have their language mistakes corrected by the teacher and to repeat what was taught in class.